

POZĪCIJA

Apstiprināts LSA Domes sēdē

19.05.2018.

Protokola nr. 2018/DP4

19.05.2018.

Rīgā

Nr.2018/NP3

Par Latvijas Augstākās izglītības internacionalizāciju

ORGANIZĀCIJA

Latvijas Studentu apvienība (turpmāk - LSA) pārstāv Latvijas studējošo intereses nacionālā un starptautiskā līmenī. Saskaņā ar Augstskolu likumu, apvienības biedri ir visu Latvijas akreditēto augstākās izglītības iestāžu studējošo pašpārvaldes. LSA pauž demokrātiskā procedūrā formulētu, reprezentatīvu Latvijas studējošo viedokli.

SITUĀCIJA

Internationalizācija neapstrīdami ir kļuvusi par augstākās izglītības (turpmāk - AI) neatņemamu sastāvdaļu. Tā sniedz iespēju iegūt starpkultūru pieredzi, izpratni par kultūru atšķirībām, kā arī demokrātijas vērtībām, kas īpaši būtiskas strauji mainīgajā, globalizētajā sabiedrībā.

Daudzas augstākās izglītības iestādes (turpmāk - AII) kā vienu no stratēģiskajām prioritātēm izvirzījušas internacionalizāciju, tajā iekļaujot gan iebraucošo, gan izbraucošo mobilo studentu skaita pieaugumu, ārvalstu pasniedzēju piesaisti, ka arī *internationalizāciju mājās*.

Ārvalstu studentu skaitam saglabājot tendenci strauji pieaugt, aizvien vairāk arī nacionālā mērogā dzirdams par ikdienas nepieciešamībām, ar ko saskaras iebraucošie studenti. Ārvalstu studējošo skaits pēc Izglītības un zinātnes ministrijas (turpmāk - IZM) datiem laika posmā no 2009. gada līdz 2017. gadam pieaudzis no 1715 līdz 8806, un šobrīd ir vairāk nekā 11% no kopējā studējošo skaita. AII, kā arī valsts, pēdējos gados atzinušas, ka AI eksports uzskatāms par vienu no prioritārajiem virzieniem, par ko liecina arī augstākminētie skaitļi. LSA Vadlīnijās 2016.-2021. gadam iekļauts, ka ir jāveicina ārvalstu studējošo integrācija Latvijas AII, studiju maksām jābūt samērīgām un ārvalstu studējošo interesēm jābūt pilnvērtīgi pārstāvētam.

Pēc IZM datiem laika posmā no 2009. gada līdz 2017. gadam Latvijas augstskolu studentu skaits, kas apmaiņas veidā studē ārvalstu augstskolās, palielinājies no 1176 līdz 1517, tomēr tendence nav vienmērīgi augšupejoša - pēdējos gados studējošo skaits, kas izvēlas doties mobilitātē, samazinās. Pēc LSA Mobilitātes aptaujas datiem gandrīz 60% respondentu vēlētos doties mobilitātē, tomēr šaubas rada finansiālie apstākļi, kas tikai atkārtoti norāda uz to, cik mobilitāte var būt nepieejama. LSA Vadlīnijās iekļauts, ka studiju mobilitātes iespējās ir jāpadara vienlīdz pieejamas visiem studentiem, neatkarīgi no to studiju nozares, ekonomiskā un veselības stāvokļa.

Pašreizējais likumiskais ietvars un pēdējie normatīvo aktu grozījumi tiecas veicināt *internacionalizāciju mājās*. Izglītības likuma 9.panta 4.punkts paredz, ka tagad Profesionālās kvalifikācijas eksāmeni kārtojami tajā Eiropas Savienības oficiālajā valodā, kurā tiek īstenota konkrētā izglītības programma, vai valsts valodā, ja konkrētā izglītības programma netiek īstenota kādā no Eiropas Savienības oficiālajām valodām, tomēr valsts dibinātajās AII studiju programmas iespējams īstenot tikai valsts valodā, un svešvalodu pielietojumam ir stingri ierobežojumi. Studiju programmu īstenošana Eiropas Savienības valodās iespējama, ja programmā studējošie ir ārvalstu studenti vai programma tiek īstenota starpvalstu sadarbības ietvaros. Citās studiju programmās svešvalodā apgūstamais studiju saturs nedrīkst pārsniegt vienu piekto daļu no kredītpunktu apjoma, un tas nedrīkst ietvert gala un valsts pārbaudījumus, kvalifikācijas, bakalaura, maģistra darbu un zinātnisko darbu izstrādi. Studiju programmas, kas ietilpst valodu un kultūras studijas, valodu programmas grupās, drīkst īstenot svešvalodās, un par to atbildību lemj licencēšanas komisija.

POZĪCIJA

Ārvalstu studējošo piesaistei Latvijas AII jānotiek godīgi, procesam jābūt caurspīdīgam, to piesaiste un uzņemšana nevar būt balstīta finansiālu ienākumu gūšanā, bet gan internacionālas vides veicināšanai. AII reflektantu skaitam ir jābūt atbilstošam tās tehniskajai un mācībspēku kapacitātei, nodrošinot vienlīdzīgu un pietiekamu materiāltehnisko nodrošinājumu visiem studējošajiem.

Ārvalstu studējošo studiju finansēšanai jānotiek uz godīgiem principiem, kuri ir apstiprināti konkrētajā AII, reģistrācijas maksu pamatojumam un izlietojumam jābūt izskaidrotam, tai jātiek aprēķinātai pēc metodikas, kura ar studējošo iesaisti apstiprināta AII. Studiju maksas ārvalstu studējošajiem tiek aprēķinātas pēc tādas pašas metodikas kā Latvijas studējošajiem, pamatojoties uz aktuālajām studiju procesa realizēšanas izmaksām, ar iespēju studiju maksām atšķirties objektīvu iemeslu dēļ.

AII atbalsta personālam ir jābūt izglītotam, lai strādātu ar ārvalstu studējošajiem - darbinieki ir spējīgi komunicēt angļu valodā, ir toleranti un saprotoši pret studējošajiem (tajā skaitā, bet neierobežojot: dažādu rasu, tautu, kultūru, reliģisko piederību, dzimumu, vecumu; ar veselības traucējumiem u.c. diskriminācijas faktoriem), tādējādi veicinot ārvalstu studējošo integrāciju AII.

AII jānodrošina ārvalstu studējošajiem iespēju konsultēties pie padomdevējiem - konsultantiem akadēmisko, sociālo un psiholoģisko problēmu gadījumos, tādējādi palīdzot uzlabot ārvalstu studējošā dzīvi un veicinot ārvalstu studējošo integrāciju gan AII, gan Latvijā kopumā. Visiem AII studējošajiem neatkarīgi no to pavadītā laika AII ir jānodrošina vienāda pieeja studējošo atbalsta mehānismiem, kā, piemēram, veselības aprūpe, karjeras konsultācijas.

Visās AII, kurās studē ārvalstu studējošie, jāīsteno informatīvi pasākumi studiju sākumā, kuros studējošajiem ir iespēja iegūt visu nepieciešamo informāciju par Latviju, studiju organizāciju, studiju procesu un vidi attiecīgajā AII.

AII nepieciešams realizēt pasākumus, kas sekmē ārvalstu studējošo studiju procesu, piemēram, internacionāli studiju vakari. Tāpat jārealizē dažādi kulturāli pasākumi, kas tendēti uz starpkultūru komunikācijas attīstīšanu, kultūru savstarpēju iepazīšanu un sapratni, kvalitatīvu brīvā laika pavadīšanu.

Ārvalstu un latviešu studējošajiem jāsniedz iespēja studēt starptautiskās grupās, tādējādi veicinot multikulturālas vides un studiju procesa veidošanos, kā arī jāveicina studējošo sajaukšanās AII dienesta viesnīcās, kas veicina ārvalstu studējošo integrāciju vietējo studējošo vidū. Infrastruktūra nedrīkst kļūt par šķērslī studiju uzsākšanai - jānodrošina kvalitatīvas un pieejamas dienesta viesnīcas. AII, kurās studē ārvalstu studenti, videi ir jābūt pielāgotai, piemēram, ir jāizvieto norādes un informatīvie materiāli gan latviešu, gan angļu valodā.

Ir svarīgi, lai visiem studentiem ir iespēja paust savu viedokli studējošo pārstāvniecībā, tādēļ ārvalstu studējošajiem ir jābūt tiesībām un iespējai iesaistīties studējošo pārstāvniecības darbībā. Studējošo pašpārvaldēm (turpmāk - SP) jāveicina ārvalstu studējošo iesaistīšanās studējošo pārstāvniecībā, izvirzot atbildīgās personas, kas nodrošina ārvalstu studējošo interešu pārstāvniecību un informācijas apriti. Lai pilnveidotu ārvalstu studējošo pārstāvniecību, SP tiek rekomendēts izveidot atsevišķu pārstāvniecības institūciju kā daļu no SP, kas dotu iespēju ārvalstu studējošajiem tieši iesaistīties lēmumu pieņemšanas procesos. Pēc nepieciešamības nodrošināt SP procesu tulkošanu, kas ļautu sekot līdzi darba kārtībai un notiekošajam, pāriet uz darbu daļēju vai pilnīgu dublēšanu angļu valodā, kas nodrošinātu ārvalstu studējošajiem vienlīdzīgas iespējas piedalīties studējošo pārstāvniecībā. Par pilnīgi vienlīdzīgām pārstāvniecības iespējām tiek uzskatīta iespēja ārvalstu studējošajiem ieņemt jebkuru vēlētu amatu gan pārstāvniecības ietvaros, gan AII ietvaros.

Vīzu un uzturēšanās atļauju izsniegšanas procesam jābūt caurspīdīgam un viegli saprotamam. Nepieciešams samazināt esošos birokrātiskos šķēršļus, kādi pašlaik ir atļauju saņemšanai, tomēr, ņemot vērā to, ka atļauju saņemšanas prasības nedrīkst pazemināt. Vīzas un uzturēšanās atļaujas nepieciešams izsniegt visam studiju periodam, lai katru gadu tās nebūtu jāatjauno, kā arī tām jābūt derīgām 12 mēnešus pēc absolvēšanas. Lēmumam par vīzas un uzturēšanās atļaujas piešķiršanu jābūt pieejamam ne vēlāk kā 30 dienu laikā no pieteikuma iesniegšanas. Ārvalstu studējošajiem jābūt tādām pašām darba/nodarbinātības iespējām kā vietējiem studējošajiem.

Iepriekšējās izglītības diploma atzīšana un studiju kursu pielīdzināšana pēc mobilitātes perioda joprojām rada būtiskus šķēršļus internacionalizācijas veicināšanai. AII un nacionālajām diplomatzīšanas aģentūrām nepieciešams nodrošināt taisnīgu atzīšanas procesu, kas ir skaidrs, caurspīdīgs un ātrs, tomēr objektīvs. AII jābūt sabiedrotajiem un atbalstam studiju kursu izvēlē partneraugstskolās, lai kursu pielīdzināšanas process pēc mobilitātes būtu vienkāršs un efektīvs. Joprojām lielas bažas studējošajiem sagādā tieši kursu pielīdzināšanas process un iespēja tos nenokārtot, kas kalpo par pamatu izvēlēties nedoties studiju mobilitātē.

Valodu zināšanām ir būtiska loma AI internacionalizācijā. AII ārvalstu studentiem jānodrošina iespēja apgūt latviešu valodu. Turklāt ja ārvalstu studējošā studiju periods pārsniedz sešus mēnešus vai 20 kredītpunktus, vai 30 ECTS, valsts valodas apguve studējošajam ir obligāta. Savukārt vietējiem studentiem jānodrošina iespēja apgūt svešvalodas, īpaši angļu valodu, lai veicinātu to iesaisti mobilitātes programmās. Nepietiekamas valodu zināšanas joprojām ir viens no iemesliem, kāpēc nedoties studiju mobilitātē.

Vietējiem studentiem nedrīkst liegt iespēju apgūt studiju kursus svešvalodā, ja konkrētā AII tos piedāvā un to saturs atbilst studiju kursiem, kas apgūstami latviešu valodā, tādējādi veicinot gan studējošo sajaukšanos integrācijas nolūkos, kā arī attīstītu valodu prasmes.

AII ir jābūt tiesīgām patstāvīgi noteikt studiju programmu saturu, formas un īstenošanas valodu, kā arī lemt par svešvalodu lietošanu sava darba organizēšanā, neapdraudot un izkopjot valsts (latviešu) valodas statusu un neradot riskus AII darbībai. Valsts dibinātajām AII jābūt

tiesīgām īstenot daļu no studiju programmas vai visu studiju programmu svešvalodās, ja ārējās kvalitātes novērtēšanas procedūrās tā var pierādīt, ka spēj nodrošināt to kvalitatīvu īstenošanu.

AII ir jāizmanto mobilitātes iespēju sniegtais plašais redzesloks, aicinot studējošos un mācībspēkus dalīties ar labās prakses piemēriem, ar kuriem saskārās mobilitātes periodos ārvalstīs, tādā veidā veicinot pieredzes pārnesi un inovatīvu pieeju izplatīšanu, sniedzot pievienoto vērtību mobilitātei. Ir svarīgi sniegt mobilitātes iespējas AII akadēmiskajam personālam un veicināt to izmantošanu, lai celtu mācībspēku zināšanas un kompetenci strādāt starptautiskā mērogā un starptautisko pieredzi pārnest Latvijā.

Lai nodrošinātu visaptverošu pieeju un demonstrētu internacionalizācijas nozīmi un vērtību, katrai AII un AII SP būtu jāizstrādā atbilstoša internacionalizācijas stratēģija. Tajā būtu jānorāda mērķi, kā tie tiks sasniegti un to īstenošanas laiks. Studentiem jābūt daļai no AII internacionalizācijas stratēģiju plānošanas, izpildes un novērtēšanas.

REZULTĀTS

Veidojot tolerantu, integrētu vidi latviešu un ārvalstu studējošo vidū, tiek sekmētas studentu iespējas kvalitatīvi apgūt studiju programmā paredzēto un sasniegt mācīšanās rezultātus, tādējādi veicinot studentu labklājību un izcilību. Ārvalstu studentu iekļaušana studējošo pašpārvaldes darbā ļaus pilnveidot studējošo pašpārvalžu pārstāvniecības līmeni, nodrošinot pilnvērtīgāku viedokļu un vajadzību atspoguļojumu.

AII brīvāka rīcībspēja noteikt valodu, kādā īstenojama studiju programma, veicinās Latvijas AI konkurētspēju Eiropas augstākās izglītības telpā. Tiesības lemt par svešvalodu izmantošanu studiju procesā un darba organizēšanā AII sniegs iespēju brīvāk piesaistīt starptautiska mēroga speciālistus un brīvāk veidot savu personālsastāvu.

Veicinot studējošo valodu zināšanas, tiks nodrošināta ārvalstu studējošo integrācija sabiedrībā kopumā, savukārt vietējiem studentiem tas kalpos par iedrošinājumu iesaistīties starptautiskās studiju programmās.

Prezidente

M. Belova